

УДК 72

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.260422.15.847

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЬОВОГО ПОЄДНАННЯ СТАРОЇ ТА НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ МІСТ УКРАЇНИ*

ВОРОБІЙОВ В. В.^{1*}, канд. арх., доц.,
ШИЛО О. С.², ст. виклад.

^{1*} Кафедра архітектурного проектування та містобудування, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, тел. +38 (068) 424-98-19, e-mail: vivavo151151@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1539-3196

² Кафедра архітектурного проектування та містобудування, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, вул. Чернишевського, 24-а, 49600, Дніпро, Україна, тел. +38 (098) 212-48-80, e-mail: olgashilo2016@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9869-5474

Анотація. Постановка проблеми. Внаслідок нападу Росії на Україну, що розпочався 24 лютого 2022 року, забудова багатьох міст Київської, Сумської, Харківської, Чернігівської, Херсонської, Запорізької, Миколаївської та інших областей України виявилася серйозно зруйнованою. Рятуючись від війни, від п'яти до семи мільйонів (за різними оцінками закордонних експертів) мирних громадян України – жінок із дітьми, інвалідів, людей похилого віку, змушені були на якийсь час евакуюватися до країн Євросоюзу, а також до інших регіонів планети. Частина населення східних областей країни перемістилася до Західної України. Багато хто назавжди втратив своє житло, бо від нього залишилися лише купи щебеню. На жаль, руйнація міст військами РФ продовжується. У зв'язку із цим поки що неможливо провести остаточний моніторинг ступеня збереженості будівель та споруд, щоб зрозуміти показники потреби у житловому фонді та громадських будівлях в існуючих умовах. Неможливо також достовірно підрахувати і кількість громадян, здатних повернутися до своїх міст, оскільки повертатися їм тепер нема куди. Це означає, що карта розподілу населення та його щільності по території України в найближчій перспективі виявиться іншою, що помітно відрізняється від показників, які існували до 24 лютого 2022 року, через сплеск смертності серед цивільних осіб, загибелі військових, дії інших факторів поточного моменту історії. Керівництво України, весь народ, а також країни світу, які допомагають нам, докладають великих зусиль для досягнення перемоги України над державою – агресором. Міста що опинилися в пеклі боїв, потрібно буде заново відбудовувати. Про це слід думати вже зараз. Серед таких проблем – і проблема архітектурно-стильового поєднання уцілілих будівель із новими спорудами, які з'являться після перемоги. Це не просто проблема, Це проблема автентичності нації, у тому числі через принципи формування матеріального середовища її життя, через інші просторові структури – містобудівні, дизайнерські тощо. Автентичність у будь-якій країні постає ключовим моментом самопізнання, морального самовизначення народу як спільності на планеті Земля. Архітектурно-містобудівний простір завжди був і буде потужним засобом історичного оцінення будь-якої національної культури. **Мета статті** – розкрити особливості стильової взаємодії (поєднання) старої та нової архітектури в умовах післявоєнного відродження міст України.

Ключові слова: архітектурний стиль; стильові поєднання в архітектурі; особливості різностильового поєднання; стара та нова архітектура; післявоєнне відродження міст

FEATURES OF STYLE COMBINATION FOR OLD AND NEW ARCHITECTURE UNDER THE POST-WAR RECONSTRUCTION CONDITIONS OF UKRAINIAN CITIES *

VOROBIOV V.V.^{1*}, Cand. Sc. (Arch.), Assoc. Prof.,
SHYLO O.S.², Assist. Prof.

^{1*} Department of Architectural Design and Urban Planning, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, tel. +38 (068) 424-98-19, e-mail: vivavo151151@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1539-3196

² Department of Architectural Design and Urban Planning, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Chernyshevskoho St., Dnipro, 49600, Ukraine, tel. +38 (098) 212-48-80, e-mail: olgashilo2016@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9869-5474

Abstract. Problem statement. As a result of the Russian attack on Ukraine, which began on February 24, 2022, the construction of many cities in Ukraine regions was seriously destroyed. Fleeing the war, between five and seven million (according to various estimates by foreign experts) Ukrainian civilians have to temporarily evacuate to EU countries and other region of the world. Part of the population from the eastern regions of the country moved to Western Ukraine. Many people have forever lost their former housing, which is completely destroyed. Unfortunately, the destruction of cities by the Russian troops continues. It is impossible to conduct definitive state monitoring of the buildings and structures in order to understand the needs indicators for housing and public buildings in the existing conditions. Now it is impossible to count reliably the number of citizens who are able to return to their cities. This means that the map of population distribution and its density on the territory of Ukraine in the near future will be significantly different from the indicators that existed before February 24, 2022. However, the problem of rebuilding cities needs to be considered now. This raises the issue of balancing the architectural and stylistic mix of the surviving buildings with the new constructions that will appear after the Victory. This is the issue of the nation's authenticity, including through the shaping the material environment principles of its life, through other spatial structures - urban planning, design, others. Authenticity in any country is key moment to the self-knowledge, the moral self-determination of people as a community on the planet. Architectural and urban planning space is a powerful instrument for the historical assessment of any national culture. **The purpose of the article** – to reveal the features of style interaction (combination) of old and new architecture in the conditions of the post-war revival of Ukrainian cities.

Keywords: *architectural style; style combinations in architecture; features of a multi-style combination; old and new architecture; post-war urban revival*

Постановка проблеми. Проблема різностильового поєднання старої та нової архітектури у великих масштабах виникла після Другої світової війни. Міста Західної Європи, зокрема, Берлін, Дрезден, Кельн, Роттердам, Прага, Варшава, Будапешт, а також безліч інших, тією чи іншою мірою були перетворені на руїни. Багата історико-містобудівна та архітектурна спадщина минулих століть перетворилася на кам'яні кістяки – німі свідки бомбардувань і артобстрілів. Прекрасні зразки архітектури минулого виявилися назавжди знищеними.

Потрібен був міжнародний професійний орган у галузі архітектури та містобудування, здатний запропонувати шляхи вирішення архітектурно-містобудівної проблеми відродження міст. Ним стала Міжнародна спілка архітекторів (МСА). Офіційно вона була зареєстрована в м. Лозанна (Швейцарія) в 1948 році. Вищим органом Міжнародної спілки архітекторів стала Генеральна асамблея МСА. Вона скликається раз на два роки. Генасамблея обирає Виконавчий комітет МСА. МСА має консультативний статус при ЮНЕСКО та Організації Об'єднаних Націй, підтримує постійні зв'язки із Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Спілка розробила прийоми відродження міст з урахуванням поєднання різночасної архітектури. Мета – **ЗБЕРЕГТИ ДУХ КОЖНОГО МІСТА, ЗБЕРЕГТИ ЙОГО АВТЕНТИЧНІСТЬ** у

рамках технологічних можливостей свого часу.

У 2022 році історія поставила перед Україною ці ж питання, тільки в нових умовах. Міста, що потрапили під ракетні удари, під артобстріли, міста, на території яких відбуваються інтенсивні бойові дії, тією чи іншою мірою, на більших чи менших площах зруйновані. І тут, як колись після Другої світової війни у країнах Західної Європи, чекає робота з відтворення втраченого фонду будівель та споруд.

Українські архітектори об'єдналися, щоб відбудувати зруйновані міста: створено координаційний штаб. Однак через те, що процеси цієї «архітектурно-містобудівної швидкої допомоги» тільки зароджуються, і що вони організуються лише архітекторами-практиками, тобто фахівцями, які не спантеличені вирішенням теоретичного базису цієї проблеми, які не мають навичок та досвіду вирішення науково-дослідницьких завдань у сфері архітектури та містобудування, не створено розуміння теоретично обґрунтованих підходів до такого відродження. А будувати доведеться багато і дуже швидко.

Відсутність теорії відродження українських міст загрожує тим, що вже на початку цієї роботи може виникнути відмова від «високих матерій». Відмова від можливості створення унікальної української архітектури майбутнього на

основі теоретичних узагальнень того, що було, що існує і що може бути далі, чим весь світ захоплювався б.

У більшості економічно розвинених країн зараз використовуються такі просунуті технології створення нових архітектурних стилів та їх поєднання з раніше збудованими об'єктами, які сучасними архітекторами-практиками в Україні поки що не застосовуються. Та й не всім вони відомі в повному обсязі, у всіх тонкощах та деталях. У нашій країні їх треба впроваджувати.

Аналіз публікацій. Публікацій, що відображають сучасний рівень вирішення проблеми взаємодії різностильових об'єктів в умовах майбутнього повоєнного періоду в Україні, поки що не існує. Війна ще не закінчилася, і повноцінної статистики щодо руйнувань немає. Крім того, в Україні за попередні десятиліття було закрито всі державні науково-дослідні інститути з теоретичних та проектних аспектів архітектури. Насамперед, Науково-дослідний інститут теорії та історії архітектури та містобудування (НДІТІАМ) у Києві. У 2007 році його скасував міністр регіонального розвитку та будівництва Володимир Яцуба.

Вузівська наука України цю проблематику теж не розглядає через воєнні дії, що продовжуються. Багато вузів Східної України, де безліч руйнувань, евакуйовано до безпечніших регіонів країни. Іншими словами, узагальнення поки що робити нікому. Як і розробляти нові поради.

Все сказане означає одне: необхідно зробити перший крок у висвітленні цього напрямку в архітектурі.

Мета статті – розкрити особливості стильового поєднання старої і нової архітектури в умовах майбутнього післявоєнного відновлення міст України.

Результати досліджень. Міжнародна спілка архітекторів свого часу запропонувала національним спілкам архітекторів Європейських країн дієві стильові напрямки, які потрібно було використовувати під час вбудовування нових споруд у контекст вцілілої, історично цінної архітектури. Ці підходи не втратили

актуальності й досі. Їх можна використати і в українських містах. Але не завжди в режимі "кальки". Технології розвиваються. На додаток до пропозицій МСА з'явилися нові варіанти вирішення питання стильового поєднання різночасної архітектури. Розглянемо це докладніше.

Спочатку – пропозиції МСА. Вони були розроблені на ситуації, пов'язаній з тим, що у містах Західної Європи панували вісім основних історичних архітектурних стилів: античний, готика, бароко, класицизм, рококо, ампір, модерн (арт-нуво) та модернізм. Кожен із них мав регіональні (національні) інваріанти. Частина інваріантів наближалася до рівня самостійних стилів, але все ж таки такими не стала. Наприклад, віденський архітектурний сецесійон – унікальна версія модерну, яка, у свою чергу, мала свої прояви у Польщі, Західній Україні та в інших країнах.

Стиль модерн – найбільше досягнення західноєвропейської культури, що виникла на межі XIX–XX століть. Модерн – унікальний випадок в історії людства, коли художникам, архітекторам та дизайнерам було надано можливість висловити фантазію без обмежень. Проте вік модерну виявився недовгим. За 20–25 років він прикрасив вигляд багатьох міст Європи. А потім зник. Зник так само швидко, як і з'явився.

Стиль «палаюча» готика (насамперед – костел Святої Анни у Вільнюсі), або готика інших періодів, зі своїми назвами – теж настільки різні, що їх можна розглядати чи не як самодостатні естетичні системи. Готика, зародившись у Франції та розвиваючись на основі романської, а точніше, бургундської архітектури, перетворилася на самостійні готичні субкультури Німеччини, Англії, Чехії, Іспанії та Італії. Один із найбільших готичних соборів – Нотр-Дам у Реймсі, говорить сам за себе.

Багато регіональних та національних варіантів було у стилів бароко та рококо.

По суті, щось подібне можна сказати і про інші стилі.

Теоретики архітектури бачать у європейському архітектурному світі інші прочитання старих та нових стильових версій. Наводимо повний перелік архітектурних стилів Європи (в алфавітному порядку) – старих та сучасних, за версією сучасних фахівців: англійський стиль барнхаус; бароко; вікторіанський стиль; готика; голландський стиль; деконструктивізм; європейський стиль; італійський стиль; кантрі; класика; колоніальний стиль; конструктивізм; лофт; модерн; мінімалізм; німецький стиль; норвезький стиль; постмодернізм; прованс; стиль прерій (Райта); ранчо; рококо; романський стиль; російський стиль; скандинавський стиль; середземноморський стиль; сучасний стиль; стиль Тюдорів; фахверк; фермерський стиль; фінський стиль; ф'южн; хай-тек; чеський стиль; шале; шато; шведський стиль; етностиль; японський стиль.

Проте це не все. Вже виявили себе цілі групи нових, сучасних архітектурних стилів.

Кожен з історичних, і навіть сучасних архітектурних стилів, у свою чергу, породив безліч варіантів стильової еkleктики, яка спочатку сприймалася як щось вульгарне і недостойне шанування. Однак згодом була прийнята і цінувалася не менше, ніж стиль-прототип саме через те, що пропонувала якісь нові прочитання того, що було вже старим. Які, у свою чергу, теж були цікавими архітектурно-естетичними системами.

Західноєвропейський архітектурно-містобудівний Всесвіт виявився тією темою що пронизує свідомість громадян існування без якої далі було для них не мислиме. І коли під час Другої Світової війни цей Всесвіт був майже зруйнований, Європа забажала його відродити, подібно до того, як із попелу відроджувався міфічний птах Фенікс.

Водночас, не всі історично цінні будинки можна було відновити. Не вціліли їх фотографії, а також іконографічна інформація з їх зображенням (малюнки художників, книги, офорти, гравюри, живописні полотна, зображення на посуді,

інші, на основі яких можна було тією чи іншою мірою наближення до прототипу відтворити втрачений об'єкт).

З іншого боку, не всі будівлі у постраждалих від війни містах України мають високу архітектурну цінність. Або не мають її взагалі, оскільки були лише утилітарними спорудами. Немає сенсу їх відновлювати. Там доцільно зводити об'єкти, створювані з урахуванням нових технологій.

Сучасні технології можна використовувати не тільки для нових будівель, що вбудовуються між уцілілими історично цінними спорудами. Їх можна реалізовувати і як доповнення до колишніх історично цінних архітектурних об'єктів як їх нових архітектурних імплантатів, що надають об'єкту принципово нову якість та статус. Прикладом може бути архітектурний конкурс на проект реконструкції Нотр-Дама в Парижі, потреба в якій виникла після пожежі в соборі у квітні 2019 року.

Бельгійський архітектор Венсан Кальбо запропонував додати пам'ятці архітектури XII століття трохи футуристичності: покрити дах собору спеціальним кришталеvim склом, що поглинає сонячну енергію. Її вистачить для функціонування самого Нотр-Дама і будинків поблизу. А під склом – зелена ферма.

Сучасна архітектура XX – початку XXI століття – явище вельми багатопланове. У ньому домінують такі стилі та напрями: конструктивізм; хай-тек (з підваріантами); модернізм (з великою кількістю підваріантів); неомодернізм (з підваріантами); кітч (з підваріантами); мінімалізм (з підваріантами); органічна архітектура (з підваріантами); біонічний хай-тек (з підваріантами); параметризм (з великою кількістю підваріантів); бінішело-архітектура; деконструктивізм (з підваріантами); ар-деко (з підваріантами); футуризм (з великою кількістю підваріантів); експресіонізм (з підваріантами), низка інших.

Рис. 1. Проект реконструкції Нотр-Дама зі скляним дахом та садом усередині. (Джерело: LiveJornal). Архітектор Венсан Кальбо. Архітектурно-художній образ скляного даху зі шпилем радикально відрізняється від попереднього образу, створеного сторіччя тому

Архітектурні стилі майбутнього також заявляють про себе. У тому числі: параметризм; еніологізм; біокінематизм; екотрансформеризм; жива (що самостворює себе без участі людини) архітектура на основі програмування та самопрограмування молекулярної пам'яті будівельних матеріалів; аероархітектура (архітектура на основі аеропружних динамічних та інших систем); аква-архітектура (у різних варіантах); літоархітектура (у варіантах); архітектура на основі багатовимірних проєкцій (на основі наукових досягнень, що з'явилися на стику фізики стандартної моделі та фізики післястандартної моделі); інші.;

На сьогоднішньому етапі історії фахівці вирізняють три глобальні стилі в архітектурі. Перший – модернізм; другий – параметризм; третій глобальний стиль, названий також суперстилем, складається з чотирьох напрямків: «Арт-архітектура» (Art-architecture); «Нейче-архітектура» (Nature-architecture); «Флексі-архітектура» (Flexie-architecture); «Екстрим-архітектура» (Extreme-architecture).

Розробляються архітектурні стилі для радикально відмінних від земних умов на

інших планетах Сонячної системи – у межах міжнародних програм їх тераформування. У тому числі – створення перших міжнародних поселень на Місяці, в рамках проєкту «Артеміда», однією з восьми країн-учасниць якого стала Україна (у тому числі КБ «Південне» та ПДАБА).

Розуміючи специфіку архітектурних стилів минулого та сучасності, можна шукати прийнятні для повоєнного відновлення міст України рішення в галузі поєднання архітектурних стилів старої та нової забудови.

Наведемо пропозиції Міжнародної спілки архітекторів, за допомогою яких можна проєктувати архітектурно-стильову взаємодію різночасних за термінами будівництва будівель і споруд.

1. Будинки – новобуди.
2. Фасади-маски. У тому числі старі – на новій будівлі, нові – на старій.
3. Інспірована архітектура (включаючи об'ємну, світлову, колористичну, водну та ін.).
4. Архітектурні цитати (як символи Локи – духа міста). У тому числі у вигляді законсервованих руїн.
5. Нейтральна архітектура (будівлі-пломби).
6. Будинки-дзеркала (розчинення у просторі; зникнення).
7. Прозорі будівлі.
8. Дзеркально перекинуті у вертикалі симетрії.
9. Контрастна архітектура.

Рис. 2. Приклад стійкого різностильового поєднання старої та нової архітектури: інспірована архітектура, що нагадує стару будівлю, але створена відносно недавно на основі стильових адаптацій цієї та сусідніх будівель, що існують біля середньовічних Віруських воріт у Таллінні

Рис. 3. Архітектурна цитата – відтворена кладка панно з давніх каменів старого Таллінна на фасаді нового об'єкта, який вписаний у контекст забудови минулих століть за канонами індустріального хай-теку

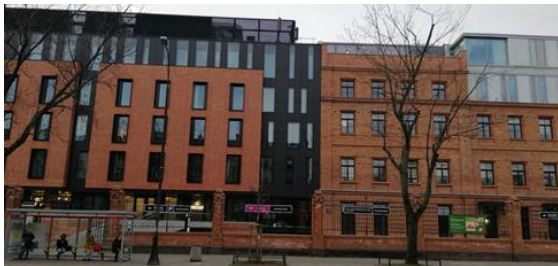

Рис. 4. Інспірована архітектура (Конесера, Варшава)

Рис. 5. Приклади стійкого різностильового поєднання старої та нової архітектури: будівлі-новобуди в історичному центрі Варшави

Рис. 6. Архітектурна маска як збережений фасад старовинної будівлі на фасаді нової будівлі, збудованої в нейтральному стилі, або, інакше у стилі будівлі-пломби. Варшава

Рис. 7. Нова архітектурна маска на старому фасаді: будинок-орігамі у м. Мальме, Швеція

Рис. 8. Поєднання форм деконструктивізму з історично значущим будинком – Королівський музей Онтаріо

Рис. 9. Приклади сталого різностильового поєднання старої та нової архітектури: фасад-дзеркало, з відображенням історично цінної забудови протилежного боку вулиці, та зі «зникненням» себе як учасника архітектурного середовища

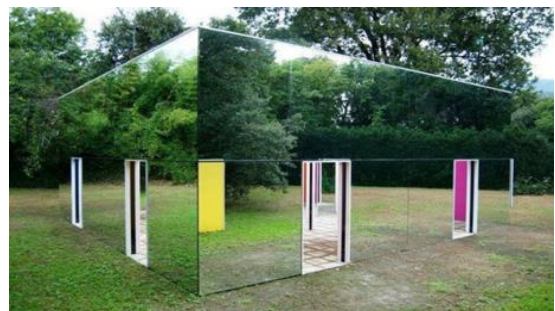

Рис. 10. Будинок із дзеркальною поверхнею, що «розчинився» серед зелені

Рис. 11. Багатофункціональний комплекс-дзеркало в Дубаї, поруч із центром Бурдж-Халіфа

Рис. 12. Офісна будівля-дзеркало Orus в Дубаї (архітектор Захі Хадід)

Рис. 13. Деконструктивізм як естетика суперечності між формою і здоровим глуздом – завоював право на життя, будучи, насправді, більш стильовим напрямом, а не стилем. Має десятки підваріантів

Рис. 14. Інваріанти деконструктивізму

Рис. 15. Рефлекуючий будинок. Ультрасучасний екологічний проект Algae Urban Farm – продукт творчої роботи спеціалістів із британської архітектурної студії ecoLogicStudio, що спеціалізується на інноваційних розробках, спрямованих на поєднання нових технологій із природними принципами екосистемних процесів (Іран)

Рис. 16. Будівля, що екологізується. Не плутати з екологічними спорудами, для будівництва яких потрібні підходи на основі врахування просторово-часової горизонтальної та вертикальної структури екосистеми. Хоча в інтернеті саме цей об'єкт також позиціонується як екологічний, але методологічно це не так. Тут усі ознаки не екологічності, а екологізації об'єкта

Рис. 17. Дезавуйована будівля

Далі – доповнення до МСА: архітектурні стилі із сучасного досвіду, які можна застосовувати у процесі відродження зруйнованих міст України.

10. Дезавуйована архітектура.

11. Деконструктивізм – протестний стиль.

12. Архітектурно-соромні конгломерати -заказники.

13. Тестильний стиль.

14. Фактурні фасади.

15. Фасади на руїнах, а також такі, що виростають із руїн.

16. Архітектурні імпланти.

17. Екологічна архітектура і екологізована архітектура.

18. Ширяюча архітектура (з ефектом-ілюзією відсутності спирання на ґрунт).

Рис. 18. Фактурні фасади у стилі балтійського корабельного сайдингу. Таллінн. Житлові будинки

Рис. 19. Постмодернізм Захі Хадід

Рис. 20. Зелена архітектура

Рис. 21. Будівля з енергетичними фасадами – Музей сучасного мистецтва Kunsthaus у м. Грац. Основна функція – збирання додаткової енергії для забезпечення експлуатації будівлі (фотоелектричні панелі різної модифікації, використання вітрогенераторів, пасивних геотермальних установок тощо)

Рис. 22. Деконструктивізм: прекрасне у хаосі – нова естетика протесту

Рис. 23. Деконструктивізм

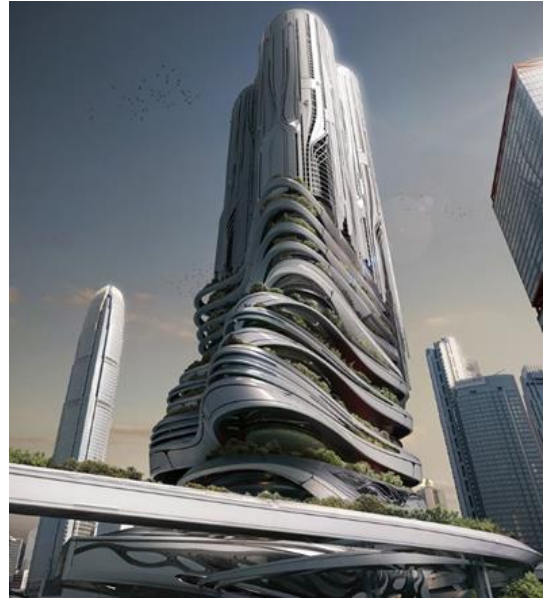

Рис. 24. Один із надвисокотехнологічних інноваційних стилів для хмарочосів

Рис. 25. Один із надвисокотехнологічних інноваційних стилів для хмарочосів

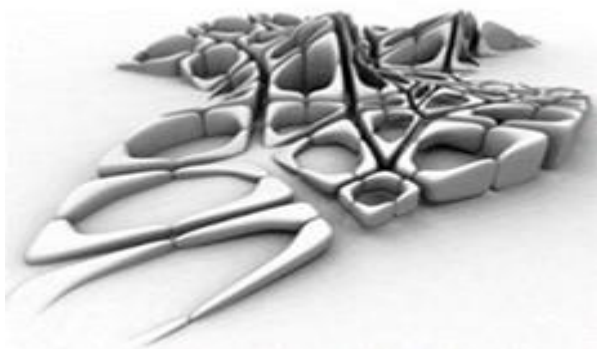

Рис. 26. Параметрична архітектура та містобудування. Параметризм – другий світовий стиль, історія сучасного людства

19. Органічна архітектура.
 20. Екостійка архітектура.
 21. Рефлексуючі екобудови (з рухомими фасадами).
 22. Будинки з адаптивними динамічними фасадами на основі високих технологій.
 23. Будинки з біодинамічного цементу.
 24. Кінетична та кінематична архітектура.
 25. Біокліматичні (включаючи зелені) фасади.
 26. Енергетичні фасади.
 27. Фасади – світлові концентратори.
 28. Сценічні фасади.
 29. Параметричні фасади.
 30. Перфоровані фасади.
 31. Асоціативні фасади.
 32. Неопластицизм.
 33. Сталеві фасади на основі нанотехнологій.
 34. Фасади із нанобетонів.
 35. Розумні будинки без електроніки.
 36. Розписані фасади (з ефектами на основі нанотехнологій).
 37. Біотек (сучасні версії біонічної архітектури).
 38. Індустріальний та параметричний хай-тек.
 39. Інші стильові напрями.
 40. Супернадбудови, прибудови, вставки, розширення або звуження розмірів будівлі в плані, розширення будівлі нижче денної поверхні землі.
- Один із аспектів повоєнного відродження міст України з позиції різностильового поєднання архітектури

містить такі питання як створення селищ із мобільних будинків для біженців. Над ними зараз теж працюють у ПДАБА та інших структурах. Але це інша тема.

Важлива складова сучасних підходів до архітектурних стилів – новітні технологічні досягнення у різних сферах, закладені в архітектуру. У результаті народжуються фасади нових технологічних поколінь. Суперсучасні розробки у виробництві металів у комбінації з комп'ютерними технологіями дають можливість архітекторам вийти на новий рівень реалізації найрізноманітніших ідей у тому числі – ідеї кінетики, і створити абсолютно нове мислення про архітектуру: більше не фіксується зовнішній вигляд, він стає динамічним, таким, що багато разів на день змінюється, або зазнає інших формотворчих ефектів.

Рис. 27. Динамічний біоніко-параметризм

Рис. 28. Неоекспресіонізм (Сідней)

Ось лише кілька архітектурно-стильових напрямків сучасності.

1-й приклад. «Динамічні» (або «адаптивні») фасади, в яких за рахунок зміни зовнішнього вигляду фасаду вирішуються питання регулювання мікроклімату у приміщеннях будівлі (світлового режиму, локального чи загального кондиціонування та природної вентиляції, безліч інших завдань).

Рис. 29. Башти Aedas Architects Al Bahar в Абу-Дабі – приклад кінетичних фасадів. Парасолькові панелі фасаду відкриваються та закриваються у відповідь на рух сонця, захищаючи користувачів будівлі від спеки та відблисків, зменшуючи потребу в кондиціонуванні повітря та роблячи будівлю більш стійкою. Самі панелі не тільки естетичні та зіркоподібні за дизайном, а й навіяні традиційними ісламськими системами затінення, які також поважають культурну спадщину

Метою динамічних фасадів стало сприяння розвитку стійкої та «чутливої» архітектури. Динамічні фасади діють як фільтри між приміщеннями та на вулиці, забезпечуючи відповідно тінню, сонячним світлом, вентиляцією та візуальним об'єднанням. Це не нова ідея, але недавно архітектори почали використовувати цю технологію у своїх конструкціях.

Вирізняють кілька типів динамічного фасаду: перший – динамічне управління освітленням; другий тип – світловий проєкційний динамічний фасад, працює на основі динамічного освітлення фасадної проєкції. Третій тип – вітрозахисний динамічний фасад.

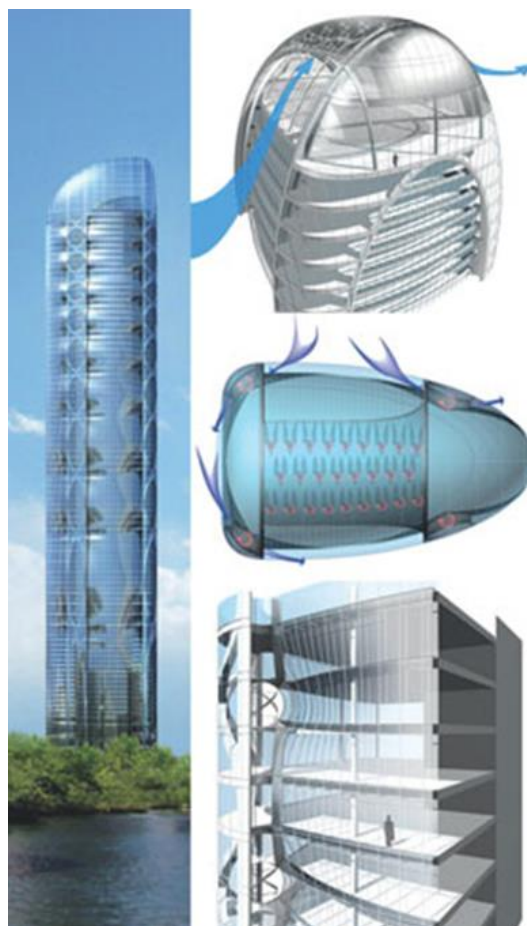

Рис. 30. Висотний комплекс Clean Technology Tower (Чикаго, США). Заснований на концепції «біомімікрії». Тут використовуються найпередовіші системи сталого розвитку. Унікальна оболонка вежі перебуває в симбіотичних стосунках із навколишнім середовищем. На кутах будівлі розташовані вітрові турбіни, які захоплюють вітрові потоки, коли вони досягають максимальної швидкості, розганяючись навколо вежі. Кількість турбін збільшується на верхніх рівнях, де швидкість вітру зростає. Вершина вежі перетворена на «вітроферму», купольна конструкція має порожнину, що захоплює потоки вітру, з розміщеними у ній вітровими турбінами. У зовнішню конструкцію купола вбудовані фотоелектричні осередки, які захоплюють південне сонце. Використання будівель з такими технологіями для вирішення питань стійкого поєднання різночасної архітектури в повоєнній забудові, що відроджується, володіє потенціалом участі у формуванні архітектурно-містобудівних доміант та принципово нових містобудівних тем

Крім двох типів динамічного фасаду, про які згадувалося раніше, динамічний фасад, що «реагує на вітер», став його різновидом. Вітер як природний елемент сам по собі досить сильний, щоб забезпечити динамічний характер руху без втрати енергії.

Четвертий тип – сезонний зелений фасад, що об'єднує зелень для надання фасаду чутливості до чотирьох сезонів, також був віднесений до динамічних фасадів.

Напрямок створення динамічних фасадів багато і за принципами, і сприйняттям. Наприклад, фасади, що оживають від вітру (фасади з рушійними поверхнями). Або рухомі фасади на основі інших ефектів та зовнішніх сил (рефлексує фасад Фінансового центру в Китаї, інші будівлі).

2-й приклад. «Енергетичні» фасади, в яких основна функція – збирання додаткової енергії для забезпечення експлуатації будівлі (фотоелектричні панелі різної модифікації, використання вітрогенераторів, пасивних геотермальних установок та багато іншого).

Будинків із такими фасадами з'являється все більше з розвитком технологій та підвищенням ефективності фотоелектричних модулів. Один із прикладів – Музей сучасного мистецтва Kunsthaus у м. Грац.

3-й приклад. Фасад та деяка частина інтер'єру, що виготовляються з біодинамічного цементу i.active, створеного Italcementi. Під час нагрівання сонячними променями він має властивість утримувати частинки, що містяться в повітрі, перетворюючи їх на інертні солі і очищаючи тим самим атмосферу. Приклад – Палаццо Італія.

4-й приклад. «Біокліматичні» (або «зелені») фасади, основна мета яких – захист навколишнього середовища (використання рослин, захист будівель від смогу, виробництво біогазу, використання дощової води тощо). Найбільш вражаючий з них – вертикальний сад, виконаний відповідно до схеми, розробленої Патріком Бланком.

Іншими словами, архітектурні стилі завжди були і будуть пов'язані з технологічними способами життя, які складаються із низки циклів – циклу Кітчина, циклу Жюгляра, циклу Ковальця, циклу Кондратьєва та інших. Однак цей зв'язок теоретики архітектури, як правило, упускають. Не існує публікацій, що розкривають коди психофізіологічної взаємодії першого, другого, третього, четвертого, п'ятого, шостого та прогнозованих наступних способів життя з їх просторово-часовими, частотними та іншими траєкторіями.

У публікаціях про архітектурні стилі не повідомляється, коли дається інформація про готичний стиль, про стиль бароко, рококо, модернізм або інші, чому психіка людини, людства зупинилася (рефлексувала) на саме такому, а не іншому поєднанні пропорцій, художніх абрисах форм архітектурних деталей та інших моментах. Іде просто опис стилю. У ньому наводяться геометричні побудови формотворчих ефектів, але вони ніяк і ні до чого в цьому світі не прив'язані. Вони просто даються, та й годі, минаючи найголовніше – зміни астропланетарних частот енергоінформаційних потоків простору, які проходить Сонячна система разом із Землею та які визначають зміни зон активності кори головного мозку у питаннях тих чи інших переваг у сфері архітектурних стилів. Ці переваги такі, що саме вони створюють частотні відповідності між людиною, архітектурною формою та енергетикою простору.

Іншими словами, справжній генезис архітектурних стилів та законів їх поєднання спочатку космічний. На це слід дивитися професійно. Говорячи про завдання післявоєнного відродження зруйнованих міст України, ми неминуче опиняємося біля «відкритих дверей» цієї проблеми, отож повинні її досліджувати та враховувати.

Архітектурні стилі справді ґрунтуються на тих чи інших системах пропорцій, метричних та ритмічних співвідношень, абрисності деталей, їх взаємодії на фасадах

та в рамках тривимірного обсягу. У тому числі – в рамках понять «симетрія – асиметрія», «великорозмірні деталі – дрібнорозмірні деталі», «принципи та прийоми їх взаєморозташування», а також це матеріали, конструкції, художня ідея в цілому. Але їх розміри та абриси є коди утворення архітектурних форм-генераторів і, одночасно – прийнятно-передавальних не технічних технологій, що приймають, переробляють і перевипромінюють енергоінформаційні потоки, які корелюють з астропланетарними потоками цього моменту планетарно-космічного часу.

Багато сучасних архітектурних стилів створюються без таких знань, на основі інтуїції. Однак у цьому моменті криється методичний каверз: інтуїція – технологія налаштування на космічні частоти. Рівень налаштування конкретного архітектора визначає діапазон інтуїції. Вище налаштування – правильніше архітектурно-стильові форми. І навпаки.

Це означає, що поєднання архітектурних стилів один з одним – завдання складне, не завжди легко виконуване, а то й невиконуване взагалі. Воно потребує спеціальних попередніх пошукових рішень, що спираються на передпроектну науково-дослідницьку частину.

Типова ситуація виглядає так: дві історично цінні будівлі, кожна з яких – зі своїм варіантом архітектурного стилю. Між цими будівлями – прогалина, заповнена руїнами повністю знищеного вибухами будинку. Від якого лежить лише купа битої цегли. І в цей розрив між уцілілими будинками треба вбудувати щось нове. Але інформації про вигляд зруйнованої будівлі – у вигляді фотографій, малюнків та інших зображень – немає. А може, зруйнований будинок і не був цінним з позиції архітектурних стилів і формоутворення. Тоді орієнтуватися на його архітектуру вже немає сенсу. Можна тут побудувати щось нове.

Для визначення архітектурної стилістики новозведеної будівлі між двома історично цінними будинками роблять так:

на кресленнях фасадів уцілілих будівель будують усі системи пропорцій, метра, ритму та інших характеристик. І продовжують ці побудови назустріч одна одній, через розрив від знищеного будинку. У зоні розриву дві системи накладаються одна на одну. На їх основі спеціальних графоаналітичних побудов виводять щось третє – проміжну систему пропорцій та інших характеристик майбутньої нової споруди. Виникає будинок-вставка на нових параметрах стильового підходу. Вона стає ніби спільним знаменником між двома історично цінними будинками. Насправді ця схема більш складна, але у форматі цієї статті описувати її варіанти не реально: скільки комбінаторик стилів, стільки і буде варіантів поєднань. Немає сенсу описувати й особливості кожного з наведених вище стилів. Для цього необхідно підготувати та видати багатотомну працю з досить великою вибіркою ілюстративного матеріалу.

Говорячи про архітектурні стилі, завжди розуміють, що за цим стоять психофізіологічні рефлексії людини при візуальному споживанні містобудівного простору. Насамперед споживання пішоходами. У принципі особливості сприйняття архітектурних стилів і форм у спеціальній літературі описані. Проте – вельми однобоко. Насправді те, що люди вважають сприйняттям, явище мінливе, і поки що ніяк не досліджується. Зміни дійсно повзані з моментами проходження Сонячної системою тих інших ділянок свого руху в просторі Нашої Галактики, в тому числі – на основі взаємодії Сонця і Сиріуса як зіркової системи. Вони ж визначають великі та малі цикли явищ у соціології, технологіях, політиці, економіці та інших сферах. Однією з приватних теорій сучасного світу, пов'язаної з цією темою, є теорія покоління, запропонована Вільямом Штраусом і Нейлом Хоутом.

Відповідно до цієї теорії кожне нове покоління людей на планеті Земля відрізняється своїм зв'язком з претензіями на конкретні моделі матеріального заповнення простору і своїми рефлексіями

на нього. Це означає, що у рамках роботи над рекомендаціями щодо повоєнного відродження міст України архітектори мають створювати такі формоутворення стильового поєднання в старій і новій архітектурі, які відповідають частотним діапазнам шкали електромагнітного спектра нових поколінь і, частково, враховують частоти життя тих, хто належить до старших поколінь. Відсутність таких кореляцій створить у населення невибагливість, неприйняття новостворених архітектурно-стильових взаємодій, створить руйнування національної самотидентифікації.

Діапазон сприйняття архітектурних форм у людей, народжених після 1993 року і далі, зі зміною якостей через кожні кілька років, йде в область більш високих частот. Звичайні люди старших поколінь пов'язані сприйняттям із частотами, що лежать нижче за зелену ділянку спектра. Нові покоління наближаються до довжин хвиль поблизу фіолетової ділянки спектра, а найбільш розвинені йдуть у вищі ділянки – ультрафіолетовий, рентгенівський і навіть гама – діапазон. Чим вище статус сприйняття, тим вище потреба вийти в архітектурно-стильових взаємодіях старої та нової споруди певні проекції фракталів космічних процесів, опущених на Землю. Фрактальність такого роду забезпечує вписування психофізіології людини у механізми астропланетарних взаємодій Землі та Космосу.

Ну а оскільки кожній довжині хвилі електромагнітного спектра відповідає своя геометрична конфігурація архітектурної форми, яка використовується при створенні архітектурних стилів, а також форм їхньої взаємодії з колишніми стилями, зрозуміло, що ці кореляції мають бути покладені в основу нових методик післявоєнного відродження міст України.

Висновки

1. Станом на квітень 2022 року науково обґрунтованих методик повоєнного відновлення міст України ще не створено, як і методик стійкого архітектурно-стильового поєднання уцілілих старих і нових будівель.

2. Методика стійкого архітектурно-стильового поєднання старих та нових будівель має спиратися: на рекомендації Міжнародної спілки архітекторів; на врахування сучасних архітектурно-стильових напрямів, що розробляються на основі новітніх досягнень у будівельно-технологічних, інженерно-технічних та інших галузях знань; на принципи підбору архітектурно-стильових геометричних форм як генераторів випромінювань, пов'язаних із мінливими астропланетарними циклами, у просторі яких функціонує людський організм; на врахування психофізіологічних рефлексій людини у контексті візуального сприйняття архітектурного середовища, пов'язаних зі зміною частот та довжин хвиль електромагнітного спектра у новому астропланетарному циклі, а також особливостей сприйняття архітектурно-стильових форм різними поколіннями людей, включаючи мовчазне покоління, народжене в період з 1923 по 1943 роки; покоління бекі-бумерів, народжених у період з 1943 до 1963 року; покоління X (невідоме покоління), народжене з 1963 до 1983 року; покоління Y або покоління мережі, покоління Міленіум, народжені в період з 1983 по 2033 роки; покоління Z (що приходять Землю з 2003 по 2023 роки); наступні покоління. Кожне з поколінь має свої переваги (відносини) у галузі архітектурних стилів як систем входження до резонансних відносин із Землею та Космосом.

3. Створення методики обґрунтованого врахування всіх перерахованих факторів вимагатиме відповідних організаційних та інших заходів, а також ресурсу часу. Проте результат вартий того, оскільки забезпечить високу якість архітектурного середовища у всіх містах України, що відроджуються після війни.

Архітектурний факультет Придніпровської державної академії будівництва та архітектури має потенціал для проведення подібних досліджень.

Вони можуть розглядатись як внесок у майбутнє відродження нашої країни.

**Стаття публікується в авторській редакції.*